Nagyvárad, 1900. VI. évfolyam 12. szám. Szerda, január 17.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . 4 » — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . 5 » — »
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . 6 » — »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza u. 3. sz.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVARAD, január 16.

Népszervezkedés.

(K. Ö.) Végre elérkeztünk ahoz a ponthoz, hogy belássuk a néposztályok szervezetlenségéből származó következmények nagy horderejét és kezdjük gőzerővel azokat a talajokat művelni, melyek megművelését semmiféle szempontból érdemesnek nem tartottuk.

De ki is törődött volna a néppel, mikor minden termelő osztálynak ugyis elég jutott ki a nyomoruságból. A maga bajával lévén elfoglalva, sem ideje, sem ereje a nép bajaival foglalkozni nem volt. A merkantilis politika győzelmének rendesen ez a következménye. A kizsákmányolt nép csak arra való, hogy a közterhek alatt roskadozzon s a nemzetközi merkantilizmus áruczikkeit fogyaszsza.

A következmények azonban, melyeket ez a politika maga után vont, kiáltó szinekkel festik elénk a közgazdasági élet letarolt mezőit. Most mindenki a nép barátjának vallja magát s mindenki hirdeti a népboldogitás fontos dogmáját. Csak attól félünk, hogy a sok próféta között sok lesz a hamis próféta is.

Tehát résen legyünk.

Legközelebb a népszervezkedés érdekében sikra lépett a *Magyar Gazdaszövetség* is, mely a napokban tartott nagygyülésén a *parasztosztály szervezésének* szükségességét mondotta. A Magyar Gazdaszövetségnek hihetünk, az nem hamis próféta. Amit eddig tett, az a földmivelő nép jólétét czélozza és minden egyes akcziója a nemzeti szocziális politika egy-egy sürgős követelménye.

A szervezkedés kiindulási pontjául a Gazdaszövetség a *gazdaköröket* tartja a legalkalmasabbaknak, melyek a gazdasági egyesületek közbejöttével lennének alakitandók és leginkább megfelelnének annak a czélnak, hogy a kisgazdák összetartozandóságának érzetét fejleszszék. A gazdaköröket megyénkint, sőt több megyét összefoglalva, lehetne összekötni és igy az agrárpolitikának szervezetét megalkotni.

Mindez kivihető és viszonyaink között megvalósitható. A wesztfali nagy paraszt-egyesület, a bajor paraszt-egylet, sőt hazánkban a délmagyarországi paraszt-egyesület mindmegannyi bizonyitékai annak, hogy a paraszt-osztály szervezése a lehetetlenségek körébe nem tartozik. Hogy a Gazdaszövetség egyuttal politikai szervezkedést tart szem előtt, nem változtat a dolgon.

Mindezt azonban mi oly természetesnek, a Gazdaszövetség programmjából folyónak tartottuk, hogy talán szóvá se tettük volna, ha erre egy másik körülmény nem kényszeritett volna.

Értjük ez alatt az *Orosházán* ugyancsak a napokban megtartott *szoczialista munkáskongresszust*. Ezen a kongresszuson konstatálták, hogy a szoczialista mozgalom hanyatlik. Tavaly a czeglédi kongresszuson 128 községből 380 képviselő jelent meg, az orosházi kongresszusra összesen 46-an jöttek össze. — Ugyancsak a mozgalom hanyatlására enged következtetni az a körülmény, hogy amig a *„Földmivelő“* szoczialista lapnak kezdetben 11 ezer előfizetője volt, most csak 3000 előfizetője van.

Mindez magában véve örvendetes jelenség és arra enged következtetni, hogy az utolsó két évi munka és megélhetési viszonyai jobbak voltak, mint az 1897-iki év, mely szoczialista lázadásokat produkált. Arra is következtethetünk, hogy a nép azon része, mely a szoczialista zászló alá esküdött, kezdi belátni, hogy a fővárosi vezetők becsapták. A pénzöket zsebre vágták, de a sok igéretből nem valósitottak meg semmit. Sem az adót nem engedik el, sem a más vagyonát az elvtársak között fel nem osztják.

Mind erre lehet következtetni, csak arra nem, amire a merkantilis lapok következtetnek, hogy az orosházi kongresszus kézzel fogható bizonyitéka annak, hogy a *szoczialista mozgalomnak beálkonyodott.*

Miért teszik ezt a liberális lapok? Csak világos. Ha nincs szocializmus, akkor kár a néppel foglalkozni. Felesleges hitel- és fogyasztási szövetkezeteket állitani; a telepités, a munkástörvény is csak arra való, hogy a népet zaklassuk velök. Mennyire egyetértenek e tekintetben a szoczialistákkal a merkantilis irányu lapok, mutatja az a körülmény is, hogy ugyancsak az orosházi kongresszuson keltek ki és gunyolták azokat az intézményeket, melyek hivatása a népet erkölcsileg és anyagilag segiteni.

Az igazság tehát az, hogy a szoczialisták jajkiáltásai senkit sem fognak megtéveszteni. Legkevésbbé a Gazdaszövetséget, mely sem jelszavak után nem indul, sem a népboldogitás terén félsikerrel be nem érheti. De minket sem, kik a népet szabaddá, erkölcsössé és gazdaggá akarjuk tenni.

Amit csak ugy érhetünk el, ha folyton figyelemmel kisérjük életét, hogy az alkal-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A párisi nagy opera titkaiból.*

Francziából forditotta: **Dr. Némethy Gyula.**

Az operaház, a modern épitészet e remekének csodaszép néző-terén, a szemlélő, kényelmesen elhelyezkedve karosszékében, egészen átengedi magát a gyönyörteljes elragadtatásnak, mely ugyszólván körülözönli egész valóját. Képzelete, szelleme, érzékei, szemei, fülei, el vannak bájolva mind. A mester-énekes hangja kisérve a hasonlithatatlan zenekar által: a táncz fordulatai; melyek a természet legbájolóbb képeit, vagy a legfényesebb ünnepség pompáit elénk varázsló diszletet elevenitik meg, a tündéri világitás, mely a pompában és müvészetben gazdag jelmezeket teljes érvényre juttatja, egyaránt elragadják. A személyzet jövése menése a szinpad előterén, a kar mozdulatai, a szintér változásai, mindez oly ügyesen van összeállitva, oly összhangzón, oly természetesen, hogy az egész önkénytes minden előkészület és mesterséges müvelet nélküli fejlődésnek látszik. Az összhangzatos gyönyör benyomásának köszönhető, hogy a szemlélő szabad, a valóság nyügétől ment lélekkel merülhet el egy képzeleti világba hová őt a költő és a zenemüvész fantáziája emeli. Azonban mennyi türelem, mennyi erőmegfeszitésbe kerül, mig ez a tökéletes összhangzó egész létrejön! Azon pillanat midőn a zeneszerző álmodozásai között a mü első eszméje feltünik és azon időpont között, midőn alakot ölt az az előadásban a közönség szine előtt, hány fejlődési fokozat, mennyi tapogatózás, hány akadály!

Az opera be van fejezve, szöveg és dallam egyaránt. Önkénytelen arra a gondolatra jövünk, hogy a dolog nehezén tulestünk. Pedig még csak most kezdődik a java! Először is, a zeneszerző »elolvassa« munkáját a szinház igazgatója s a zenemü kiadója jelenlétében. Ő adja elő a zenei részeket a zongorán, egymaga énekli, valamennyi szerep van benne, azon a sajátságos, rekedt törött hangon melyet »zeneszerzői hangnak« kereszteltek el. Gyakran kisebb társaságban megy ez végbe. Massenet ur legalább szivesen tette ezt.

Másodszor a szerző előadja müvét a főbb szereplők előtt. Végre harmadszor valamennyi jelenlétében. Ez a harmadik előadás lesz végre az utolsó is; ezután kiosztják a szerepeket s megkezdik az előkészitő munkálatokat. Jellemző ez előkészitő munkálatokra nézve hogy az első hónapban együttes próba nincs, mindenki külön tanulmányozza szerepét. A solisták énekesek és énekesnők egyaránt, külön dolgoznak a foyer-ban. Az ének mesterek egyike, Mangin, Vidal Pál vagy Marty György kiséri éneküket a szerző felügyelete alatt. Az egyes karok szintén külön tartanak próbákat, Blanc Kolozs, saját vezetőjük zongorakisérete mellett, saját helyiségükben. A karok begyakorlása nagyon kényes dolog, mely legalább három vagy négy hónapi munkát igényel mert hetenként csak három próba van: kedden, csütörtökön és szombaton. Eleinte minden csoportot külön kell elővenni, azután fokonként összekapcsolni valamennyit, baszust, baritont, tenort, contraltot és sopránt egyaránt. Mikor ez nagyjában megtörtént, következik az együttes ének zongorakisérettel külön kis szinpadon.

A zenekar szintén külön próbákat tart. E próbák eleinte töredékesek, a különféle zeneeszközök szerint. Általában sokkal kevesebb próbára szorulnak mint az énekesek. A zenekar müvészei, »a tanár urak«, a hogy őket Meyerbeer diplomatikusan nevezgette, csudás gyorsasággal tanulnak.

Végre valahára következik az együttes előadás.

Ez az első nagy próba, és l'italienne megy végbe. Mind ülnek a szinészek a zenészek előtt, mint a vasárnapi hangversenyeken. Mindenik csak énekel a nélkül, hogy játszanék vagy

* Les Mystéres du théâtre. Comment on monte un opéra. Lectures pour tous. Janvier. 1900. Numéro 4. Hachette et C.

mas gyógyszerekkel azonnal kéznél lehessünk. Ezek között nem a legutolsó a nép gazdasági szervezkedése is.

A katholikus autonomia.

A katholikus autonómia ügyében a kongresszust megelőzőleg, az az f. hó 30-án d. u. 5 órakor *Zichy* Nándor gróf palotájában (VIII. ker. Mária-utcza 28.) az autonomiai kongreszszus tagjai értekezletet tartanak.

—

Széll Kálmán mint prokurista.

A Tiszákhoz közel álló egyik fővárosi lap irja:

Január 15-ike volt a legkésőbbi határnap, melyen a uemzeti párt főembereinek, Apponyinak és Horánszkynak be kellett volna lépniök a kabinetbe. S ime felvirradt január 16-ika és sem az egyik, sem a másik nem jutott tárczához.

Beavatott pártemberek azt mondják, hogy szó sincs róla, hogy a változások az ujabban jelzett határidőre meglegyenek; mert a párt soha sem fogja bevenni Horánszkyt belügyminiszternek, sőt mi több, nem engedi, hogy akárcsak egy főispánt is mozditsanak el. Még Apponyival szemben enyhébb a hangulat és egyesek azt hangoztatják, hogy bele kell nyugodni, ha a magas röptü Apponyi beéri a legkisebb és ma teljesen jelentéktelen tárczával. Azt mondják, hogy ez a tárcza csak gradus volna a külügyminiszterséghez, melyre Ditrichstein herczegék feltolnák Apponyit; azt pedig nem kell megakadályozni, hogy valaha ismét magyar ember legyen külügyminiszter. Ilyenforma indokolással talán lehetséges lesz a költségvetés elintézése után Apponyit behozni a latere miniszternek, de ez nem fog semmi irányváltozást jelenteni. Horánszky ellen akkora resensus van, hogy nem hiszik, hogy akárcsak ebben az esztendőben tárczához juthasson, legkevésbé pedig a belügyminiszteri tárczához. Igen nagy fordulatnak kellene beállania a miniszterelnök hatalmi sferájában, hogy ez évben Horánszkyt akár más tárczára is a kabinetbe behozhassa.

Ma is tart a Bánffy-rezsim, épen csak hogy más név áll a czégtáblán, de ennek a névnek viselője csak per procura jegyzi a czéget és kénytelen ugy tánczolni, a hogy mások fütyülnek.

—

A képviselőház munkarendje.

Majdnem egy hónapi szünet után f. hó 18-án ül össze ismét a képviselőház. Ez az ülés meglehetősen élénknek és szorgalmasnak igérkezik. Napirenden lesznek tudvalevőleg a véderő törvény ideiglenes meghosszabbitásáról és az ujonczmegajánlásról szóló javaslatok, kapcsolatban a honvédelmi miniszternek katonai dolgokról szóló jelentéseivel, melyeket a Ház előző határozatai értelmében erről benyujtani szokott. Ilyenek a katonai öngyilkosságokról, az önkéntesek tiszti vizsgáinak eredményeiről, a katonai tisztképezésről stb. szóló jelentések.

A miniszterelnök tudvalevőleg azt akarta, hogy a javaslatot még a szünet előtt tárgyalja a Ház, de az ellenzék ez ellen kikelt, hangsulyozván, hogy e javaslatokkal nem végezhet ilyen röviden, mert ki akarja fejteni álláspontját, fel akarja panaszolni sérelmeit, szóval nagyarányu vitát akar provokálni. A miniszterelnök akkor ezzel szemben arra hivatkozott, hogy hisz itten nem uj törvények alkotásáról, hanem fennálló törvények ideiglenes meghosszabitásáról van szó, semmi ok sincs tehát a nagyobb vitára.

Időközben felmerültek azok a monostruozus tervek, melyeket a hadügyi kormány a katonai terhek rendkivül felemelése tekintetében megvalósitani készül. Értjük az ujonczkontingens 30, más forrás szerint 50 százalékkal való felemelését, a tüzérségnek uj ágyukkal való ellátását. Az is kitünt a legutóbbi delegáczionális ülések alatt, hogy a közös miniszterek még mindig nem tettek le kalandos tervükről, a gyarmatpolitika és azzal kapcsolatban a flotta-szaporitás eszméje még mindig kisért. A delegácziók ama tényben pedig, hogy az ideiglenes közös budget keretében megszavazták a tiszti fizetések felemelését, egyenes alkotmánysérelmet látnak.

A január 18-iki ülésben fogja bemutatni az elnök a miniszterelnök átiratát a kvótadöntésről.

A képviselőház tehát a közel jövőben éles küzdelmeknek lesz szinhelye. Nagy harcz lesz a katonai javaslatoknál, aztán a kvóta döntés tárgyalásánál. Hogy ilyen körülmények között mikor kerül sor a költségvetésre, azt ma még csak sejteni sem lehet. Ez nagy mértékben függ az osztrák viszonyok alakulásától. A kvóta tudvalevőleg csak egy félévre van eldöntve. A kvótabizottságnak tehát rövid időn belül össze kellene ülni. Ám ha nem sikerül Ausztriában a nemzetiségek békéjét helyreállitani és a Reischrathot akcióképessé tenné, akkor ebből olyan alkotmányválság és khaosz keletkezik, a melylyel szemben ma még a kormány teljesen terv és tanácstalanul áll.

—

Mangra és Goldis.

Sokat beszélnek most arról, hogy Goldis aradi püspök a görög-keletiek ujéve alkalmával fényes lakomára hivta meg barátait. Ez az ebéd manifesztácziója lett annak az iránynak, a mely a magyar és román nemzetiségek közt fennálló surlódást el akarja simitani és a békét óhajtja állandóan biztositani. Az ebéd lefolyása alatt ugyanis élénk eszmecsere indult meg a fölött, hogy a magyar sajtó az utóbbi időben igen érzékenyen megtámadta Goldist, mert Mangrának különféle egyházi és társadalmi előnyöket biztositott. Ekkor felállott *Goldis* és előbb magyarul, később románul felköszöntőt mondott, melyben határozott módon körvonalazta Mangrával való intencziőit és nyomatékosan hangsulyozta, hogy Mangra a mellett, hogy román nemzetiségét forrón szereti, ép oly igazi hazafi, mint maga Goldis. *Salacz* polgármester megindultan dicsőitette Mangrát, s jelezte, hogy Mangra jobb, mint a hirneve. Ezután ismét Goldis mondott hosszabb beszédet, melyben a legapróbb részletekig fejtegette elveit. A püspök e második felszólalása, tekintve az egyes homályos kitételeket, eleinte nagyon meglepte a jelenvoltakat s mindenki abban a hiszemben volt, hogy Goldis csak a látszat kedvéért mosakodik. A kedélyek azonban ujabbi adott felvilágositás után teljesen megnyugodtak s minden jelen volt magyarra Goldis azt a benyomást gyakorolta, hogy az aradi románok vezetését és fegyelmezését illetőleg nagy és mélyrehaló tervei vannak. *Mangra* válaszolt Salacz polgármester magyar felköszöntőjére és kijelentette, hogy a román nép iránt táplált szeretete egyáltalán nincs ellentétben a hazafisággal s neki ezentul is egyedüli törekvése az lesz, hogy a románok és magyarok közötti ba-

---

taglejtést használna: egyelőre csak arról van szó, hogy a zenekarral lépést tartsanak. A közönség, a mely az operát csak egy-egy előadás teljes fényében látta, ugyancsak megütköznék ha jelen lenne az ilyen próbán. Nem hinne saját szemeinek, oly halaványnak, szomorunak, sivárnak tünnék fel előtte minden! Az üres nézőtér mint egy tátongó rettenetes, barlang!

Az alig világitott szinpadon járnak-kelnek az alakok, mint megannyi árnyék. Ködös utczai esteli hangulat szürkesége! Utczai ruhában van mindenki. Hozzá még egy ősrégi szokás szabványa szerint mindenki fején hagyja a kalapját. A közönség persze könyörtelenül számüzve van a próbákról. Annál nagyobb vonzerőt gyakorolnak azok mindazokra, akik szerencsés véletlen, különös protekció utján bejuthatnak; ilyen mükedvelőkben soha sincs hiány.

Próba próbát ér: Külön próbát szentelnek a *jelmezek* tanulmányozásának. Ez este egy általán nem játszanak, az egész személyzet az opera csillagától kezdve a legkisebb kar-énekesig elvonul a szerzők, a direktorok, rendezők előtt. Aztán a csoportok elrendezését ütik nyélbe. Végre egész külön próbát szentelnek a diszletekben. A világitás hatását azután külön próbálják ki.

Igy sikerül aztán négy hónap mulva előadni az uj operát. A legutolsó estig kell várni; mig számot vethet az ember az eredménynyel a melyhez oly lassu és aprólékos munka árán lehetett csak eljutni!

Általános követelmény, hogy a szinház minél tökéletesebb illusiót költsön bennünk a szinpadon végbemenő dolgok valósága iránt. Igy hát az összrendezés — mise en scéne — fontossága napról napra növekedik. Mise en scéne alatt a szinészek némajátékát, öltözködését, a szinfalak alakulását, a gépezet a világitás rendezését értjük. Mindezt előkészitendő, az igazgató szobája csöndjében dolgozott a szinpad egy kis modellje segitségével. A szinpad deszkáit s egy kis czinklemez képviseli a mely sok apró hasadékkal van áttörve. Goilhard az opera egyik igazgatója egy ilyen miniature szinpadon vázolja le a tervezetet annyi szinnel ahány kategória fordul elő: személyzet, karok, táncz. Mikor a terv végérvényesen meg van állapitva, annyi kartont állit elő, ahány változás van az összrendezésben. E kartonok szolgálnak aztán irányadóul. Mindezt elküldik a kiadónak, hogy közölje azokat az illető kül vagy belföldi szinházakkal ahol az operát szinten előakarják adni. Egy kis tervrajzon a főrendező kijelöli a szinészek helyét, kik jobbról balra haladó számokkal jelölvék. Ennek a jelölésnek azonban csak viszonylagos értéke van. Napról napra módositul az, a próbák fokozatos, lassu menetével. Hány változtatás, mennyi toldozás foldozás! Majd egy egy zene phrasist kell átidomitani, hogy ezzel vagy avval a mozdulattal összeessék, majd ismét azt kell megállapitani minő gesztusnak kell erre vagy arra a hangjegyre esnie. Ezt a számtani pontosságot nem lehet az első csapásra elérni; s pláne előzetes megállapitással. Bizony sok heves csatározásba kerül, mig az összrendezés, az összjáték megállapodik! Nem hinné az ember, mily csodálatos esetlenségek fordulnak elő s mily makacskodás okoz alkalmat összezördülésre szinészek és rendezők között. Egy hires bariton például egy pathetikus duo alkalmával mindjárt elakarta hagyni a szinpadot, mihelyt utolsó hangját elénekelte, a nélkül, hogy megvárta volna a társa feleletét. Semmi áron se akart ráállani, hogy meghallgassa partnerét. Egy másik naiv bariton Carmen-ben a bikának fekete szeméről énekelt s a megfelelő hangjegyeket szilaj kifejezéssel jellemezte! Egy tenor, akivel Gailhard betanittatott egy szenvedélyes szerepet anélkül, hogy sikerült volna véle megértetni azt, egészen hideg maradt.

— Ugyan mi az ördögre gondol kegyed, mikor ezt a részt énekli? — kérdé a türelemvesztett igazgató.

— Semmire, — felelé az érzéketlen hős.

És ez pedig még csak a »csillagokkal« való érintkezésre vonatkozik! Hát még mikor végezve az énekesekkel, a kóristákat kell fellelkesiteni, akik igen hajlandók azt hinni, hogy a rendezőnél jobban tudják a dolgot. Ha hozzávesszük, hogy ügyelni kell a gépies részletekre is, a fényjátékra, a diszletekre és jelmezekre s bizonyára elismerjük, hogy nem valami rózsás föladat előkésziteni egy szinpadi sikert — vagy bukást.

rátság, kölcsönös megértés és szeretet minél állandóbb és őszintébb legyen. A jelenvolt magyar urakra Mangra igen jó benyomást gyakorolt. Goldis püspök a görög keletiek ujéve alkalmából diszes magyar társaság részvétele mellett nagy ebédet adott, akarván ez által ujból kétségtelen bizonyitékát adni annak, hogy ő a magyarok és románok kibékülésének feltétlen hive. Azt is tudjuk, hogy mindent megtesz, hogy mindenütt a románok és a magyarok között a testvériség és a barátság létesüljön, de programmját és eljárására vonatkozó intencziót szabatosan nem körvonalozta soha. Most kijelenti, hogy Mangra ép oly hazafi, mint ő és viszont. Mangra pedig magyar barátságát kétségtelgnül bebizonyitandó erősitgeti, hogy ő jó hazafi. A jövő megfogja mutatni, hogy milyen jó hazafi Mangra s akkor, ha szereplése meg fog felelni a magyar közvélemény általános óhajának, az elért eredmény váliék Goldis dicsőségére. Ha azonban Mangra a jövőben is, mint a multban, ingatag és változékony természetével mindenütt a személyes érdekeket fogja előbbre helyezni a közbéke, a csendes haladás és fejlődés rovására, akkor Goldis püspök lojalis, de mindig őszinte és pártatlan fellépésünket ugyancsak magának tulajdonitsa.

—

Válság Szerbiában.

Szerbiában a kormány krizis eseménye szorit le minden más lármát a napi politikából. Az egész szerb kabinet ugyanis beadta a lemondását, mert ellenezte a királynak azt a szándékát, hogy a felségsértési pör összes elitéltjeinek kegyelmet ad. A király Nisbe rendelte *Novakovics* konstantinápolyi szerb követet, aki már oda is érkezett. Valószinü, hogy haladópárti kabinet fog alakulni. Ezzel szemben Nisből az a távirat érkezik, hogy illetékes oldalról teljesen alaptalanoknak jelentik ki a külföldi sajtóban az állitólagos miniszterválságról elterjedt hireket. Gyorgyevics Vladan kormánya ép oly szilárdan áll, mint azelőtt. Sándor király a szkupstina küldöttségének ujévi üdvözletére válaszolva, határozottan kijelentette, hogy a legteljesebb bizalommal van a mostani kormány iránt. Ezek után csskugyan nem tudjuk, mi a tendenciózusan korpoltált álhir a szerb kormánykrizisről terjedt hirekből.

———

A délafrikai háboru,

A délafrikai háboru eseményeit és esélyeit jellemzi az, hogy Londonban hitelre talál White tábornok öngyilkossági hire. Néhány nap előtt ugyanis az a hir terjedt el Londonban, hogy White az utolsó szerencsétlen kitörés után főbe lőtte magát s e hirt a tábornok Londonban élő nejével már tudatták. Még ha később igaztalannak bizonyul is oly hir, mely egy vitéz tábornok öngyilkos kézzel előidézett halálát mondja: ily hirnek támadása jellemző szimptomája annak, hogy az angol fővárosban már milyen csüggedten itélik meg a helyzetet. Buller tábornok állitólag még egyszer meg fogja kisérleni, hogy valami más helyen jusson át a Tugelán. Midőn Buller vezérkari főnöke, Clery tábornok a frérei angol táborba érkezett amerikai katonai attasénak megmondta, hogy gázlót keres a Tugela folyón, mindjárt a vasuti hid irányában, ez egész elcsodálkozva kérdezte:

— De tábornok, hát nincsen semmi más gázló valahol oldalt?

Ugy látszik, hogy az angolok csak most jönnek arra az egyszerü igazságra, hogy nem minden utnak kell egyenesnek lennie, s tényleg Ladysmithbe is vezet még több más ut, mint a vasuti vonal mentén. Ha Buller seregének egyik része egy ilyen mellékuton vonult volna, talán sikerült volna serege másik részének elérnie White seregét és neki támogatást nyujtani.

Mint Ladysmithnél, olyan a helyzet Kimberleyben is, mert oda is több ut vezet. Midőn a mult héten Pichler őrnagy Douglas városkáig vonult, az volt a vélemény, hogy valami ügyes taktikai oldalmozdulat történik; hamisnak bizonyult ez a vélemény, midőn kitudódott a csapat csekély létszáma és midőn nagyhamar ez a kis csapat visszatért a fősereghez. Ha azonban valami erősebb csapat vonul Belmont-tól a Riet-folyó felé, ennek nem állottak volna ellent a búrok, mert az egész vidék majdnem sik, könnyen áttekinthető s a búrok óvakodnak ilyen helyen harczba szállani. De ugy látszik, hogy Methuen is csak ugy volt, mint Buller; nem ismert más utat, mint a vasuti vonal mentén vezetőt.

Methuen is tétlenül vesztegel a Modder-folyó mellett; Kekevich angol őrnagy pedig Kimberleyben epedve várja azt a 12.000 embert, a kik az ő 2000 emberét felmenti. E hó 30 án fogja az angol képviselőház megkezdeni az üléseit Ha addig az angol fegyverek nem aratnak valami döntő diadalt, nagyon kinos lesz a Salisbury-kormány helyzete.

Az angol lapok nagyon vehemens támadást intéztek Balfour ellen s az angol közvéleményt kezdi izgalomba hozni, hogy magából a kormányból is csak mindössze három ember kelt eddig a háborunak védelmére. Keserüséggel látja az angol nép, hogy az angol kormány a folytonos vereségeket, a búrok hóditásait angol területen, azoknak katonai megszállását, Ladysmith, Mafeking, Kimberley körülzárását s 3500 angol katona elfogatását közönynyel viseli. Mindenesetre szenzációs ülésre van kilátás az angol parlamentben, h addig a harcztéri helyzet nem javul.

*

Mai **tudósitásaink** a következők:

London, jan. 16. A Reuter-ügynökség a búrok ladysmithi főhadiszállásából a következő e hó 9-én föladatott jelentést közli: Az angolok szombaton este megtámadták a Besters-Kop déli szélén álló bur csapatokat és visszavonulásra kényszeritették őket. Nel parancsnok erre megszállta a várostól nyugatra huzódó dombláncot, a pretóriai kommandó pedig a várostól északra lévő halmokat, amelyek Caesars-Kampot dominálják. Innen állandó tüzelést folytattak az angol csapatok ellen. A pretóriai kommandónak két lovaszászlósa közvetlen a város mellett megszállva tart egy dombot a Harrismithba vezető vasutnak a lővonaltól való elágazása közelében. A pretóriai kommandó, midőn a polgárok, köztük *Villemese*, vigyázatlanul megkisérelték az erőd ostromlását, hat halottat és hét sebesültet veszitett. Ujabb részleteket a búrok veszteségéről ma délelőtt várnak.

London, jan. 16. A hadügyminiszterium tegnap este Buller tábornoknak két táviratát közölte, amelyek közül az egyik tegnap adódott fel Natalban a hely határozott megjelölése nélkül és csak azt

---

A diszletek tökéletessége egy operánál igen jelentékeny tényezője a sikernek. Önkénytelen azt hinné az ember, hogy a szinpad diszletezése sommás egy müvészet, mert gyakran abból a hatásból itélünk, amelyet néhány nappali, nyers fénynél megpillantott diszlet-vég gyakorol ránk a diszletek szállitása alkalmával. Nagy tévedés! Ellenkezőleg ez a festőművészet egy igen fontos ága. Egy kisérlet könnyen meggyőzhet erről akárkit: próbáljuk csak meg a diszlet valamely szögletét megforditott látcsővel szemlélni: az néha nagyon is bevégzett tökéletes dolog. szerkesztés és a kivitel tehetségének épen olyannak kell lennie a diszletfestőnél, mint a rendes képfestőnél. A különbség csak a beboritandó felület nagyságában van. Sőt néha sokkal nagyobb a diszletfestő feladata a domboruság és a panorámai hatás okozta bonyodalmak következtében.

Mihelyt valamely operát elfogadtak előadásra, mindjárt kiosztják a különféle képeket az intézet saját müvészei között, legtöbbnyire Jambe, Amable és Carpezat között, szemmel tartva kinek-kinek különféle irányu tehetségét. Az épitészeti részletek képezik Amable és Carpezat szakmáját, mig Jambe a plein air-diszletekben tünik ki. Az Opéra Comique-nál Jusseaume gaze-ra festett diszletein a ragyogó, átlátszó képek csudáit valósitotta meg. — A *Cygne* hátsó függönye, *Joseph* második jelenete, a tündértölgyfa a *Cendrillon*-ban, valóságos remeke müvészetének. A rendelet természete akármilyen legyen is, a munka módszere mindig ugyanaz. A diszletfestő először is átolvasva a kéziratot, tudomást vesz a cselekmény helyéről és idejéről, megjegyzi előre is a jövések, menések rendjét, a tömeg mozdulatait, a tánczbetéteket. Aztán vizfestésü vázlatot állit össze. E vázlat szerint kell készülnie a modellnek, a kis mintának, a melyben a dekoráczió méterei 3 cm.-nyire vannak redukálva. Ezt hivják meynette-nek, eleget láthatni belőle, különféle kiállitásokban. Előre lehet tudni, kevés franknyi különbséggel egy-egy diszlet árát. Ime egy négyzet méter ára a tarifa szerint: tenger és levegőnél 6 frank, falusi tájképeknél 8 fr., aminő pl. a Coppélia balletben látható, 10 fr. jár épitészeti diszleteknél, legyenek azok homlokzatok, vagy belső részek, gazdagabb épitészeti diszleteknél pl. Romeó és Juliában a bálterem, Sámson és Dellában a templom 12 fr.

Ez azonben csak a festés ára. Az opera adja a vásznat, meg a szövetdarabokat és külön — mütermében — állitatja elő saját gépészeivel a szerkezeteket.

E föltételekhoz képest 11.000 négyszögmétert véve föl felületi maximumnak, egy teljes diszlet ára 5000-től 10.000 frankig váltakozhat. E nagy szám azonban csak az operánál szerepel, ahol az arányok rendkivül nagyok, főleg a hátsó függönyé, amely oly rendkivül nagy, hogy elég nagy szekerek végében gyakran gyalogosan viszik azokat a raktárakból a szinházba. A Salamonba utolsó diszlete egymaga 15.000 frankba jött a nagy és használható lépcső miatt.

Az asztalosság az operánál egészen házi munkásokra van bizva, 100 rendes és 80 helyettes, illetőleg segéd munkás van. A Berthier boulevardon levő nagy raktárban valamenyien.

Innen kerül elő a fa-ló, «*Trója bevételéhez*», melyet csak nemrég adtak elő, egy öt méter hosszu és megfelelő kolosszus, mely husz személyt is magába fogadhat.

Ezek a mühelyek igen érdekesen vannak berendezve. A padozaton meg vannak jelölve a szinpad összes alkotó részei. Ez rendkivül megkönnyiti az egyes szinfalak teljesen pontos elkészitését.

A szinfalak főleg három részre oszlanak. *Les chassis* alatt azon lapokat értjük, melyek falat képezve, a diszletek leghátulsó részét, a szinpad «mélyét» alkotják. *Fermes* nevezetet viselnek a szinfalak függőleges és izolált oldaldarabjai. Végre *praticables*-nek nevezik e lépcsőket, vagy a szinvonal bárminő emelkedéseit.

Most következik maga a festés. Ez elég fárasztó dolog, mert állva kell a földre leteritett darabokat festeni. Harisnyában sétál vászna fölött, mint valami kertben, s valahányszor kifogy a festék ecsetjéből asztalához kell menni, mert ez a palettája. Igy hát elég járás-kelésbe kerül a festés. Igaz, hogy segédei megtakaritathatnak néhány kilométernyi sétát, mert az alapszinnel ők mázolnak. A festő csak a rész-

a már egy hónapja ismert tényt jelenti, hogy a búrok két tisztet elfogtak és Prétóriába vitték. A másik egy heliogrammot közöl, amelyet White tábornok küldött tegnap Ladysmithből és amely szerint néhány tifuszeset fordult elő Ladysmithben.

London, jan. 16. Hivatalos jelentés szerint French tábornok szombaton gránátokkal ágyuzta a Colesburg mellett levő kocsihidat. Methuen és Gatacre tábornokok semmi ujat sem jelentenek.

London, jan. 16. A harczok eredményéről semmi pozitiv hir nem érkezett, a mi Londonban óriási izgatottságot kelt, mert mint *Köln* és Brüsszelből távirják, oda az a hir érkezett, hogy *Buller* tábornok óriási vereséget szenvedett.

Szinügyi bizottságok az erkölcstelen szinművek ellen.

Nagyvárad, január 16.

Egy minapi számunkban megemlékeztünk arról a reakcióról, a mi a szegedi szinházlátogató közönség körében támadt az erkölcstelen darabok ellen. *Krecsányi* szinigazgató ugyanis a budapesti *Vig* és *Magyar* szinházak müsorába markolt bele s ezt akarta beadni a szegedi közönségnek, a mely azonban nem vette be e trágárságot, sőt felháborodva tiltakozott a jó izlés e leni merénylet ellen. Az ügyet több fővárosi lap, igy a *Hazánk* és *Pesti Napló* is szellőztette, elitélve a merényletet.

Az üzleti szellem ilyen mérvü elfajulásával szemben nincs más védekezési eszköz, mint a vidéki városok szinügyi bizottságainak czenzura joga. Az üzleti szellem széthordja a franczia demimond-élet virágait az egész vidékre, megmételyezve annak puritán izlését és erkölcseit s e daraboknak azután rendesen olyan vonzó hatásuk van, hogy a komoly tendenciáju irányszinmüveket nem látogatják miattuk.

Hogy a franczia trágárságok annál inkább kelendők legyenek, bizonyos érdekköröknek sikerült azt suggerálni a magyar közszellembe, hogy e darabok Párisból, a franczia szellem gyúpontjából származva, azok a franczia szellem legelőkelőbb virágait képezik, melyek uralják a franczia szinmüvészetet. Tehát, ha franczián akarunk élni, azaz ha magasabb rendü lények akarunk lenni s nem olyan elmaradottak mint vannak még ma sokan a hazában, ugy e darabokat okvetlenül meg kell néznünk.

Ezen a felfogáson azonban alaposan rajta ütött a *P. N.* minapi számában megjelent két párisi levél, mely merőben elitéli és a franczia trágárságok terjesztését és kimutatja azok párisi becsét.

»A kétmillió lakossal biró Párisban, — irja az egyik levél — a 30 szinház közül egyikben másikban lehet ilyen szinmüveket előadni, van rá publikum, de nálunk egy elit szinházban előadva, határozottan rontóhatásu; erős oldalunk különben is a külföldieskedés, hamar megvalósitjuk a müveltség kinövéseit, még pedig tulozva, anélkül, hogy mellette az igazi müveltség áldásait élveznők.

Határozottan állithatom, hogy a párisi társadalom jobb izlésü elemei, különösen pedig a hölgyek, tartózkodnak az ilyen szindaraboktól. A párisi mondain-asszony, ha esetleg meg is nézi, eltitkolja; nálunk erről már szó sincs. Nagy tévedés volna az ilyen müvekből megitélni Páris erkölcseit. *Általában hamisan vagyunk informálva, rendesen olyan emberektől, akik 8—10 nap alatt végigélvezték azzal az internaczionális masszával mindazt az idegcsiklandozó dolgot, melyet a párisi leleményesség és üzleti érdek oly geniálisan elébük tálal.* Akik pedig a napihirekből itélik meg az odavaló viszonyokat, csak a lármázókat halljak, az affairek hőseit, a politikai világ krakélereit, akiknek ott koránt sincs vezetőszerepük; és nem gondolnak azokra a csendes munkásaira az iparnak, kereskedelemnek, irodalomnak és müvészetnek, akik egy nemzetnél sem tapasztalható szorgalommal töltik be hivatásukat és teszik ki tulajdonképpen Párisnak és a franczia nemzetnek igazi nagyságát; ez az a lelkes intellektuális had, mely finom esprit-jével még mindig vezetője a szellemi haladásnak. Láthatja ezt majd mindenki a világkiállitáson.«

Most ismét vissza kell térnünk a szegedi szinügyi bizottság ügyéhez, mely magáévá tette a szegedi szinházban megnyilvánult közvéleményt és egyik legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy erélyesen fog fellépni a trágár darabok ellen. Ugyanezen bizottság elhatározta, hogy országos mozgalmat indit ez ügyben s az *ország összes szinügyi bizottságaihoz átiratot intéz, hogy az erkölcstelen darabok ellen együttesen lépjenek föl.*

Ez az átirat valószinüleg már e héten meg fog érkezni ***a nagyváradi szinügyi bizottsághoz is.***

Lapunk belmunkatársa felkereste ez ügyben *Hoványi* Géza drt., a nagyváradi szinügyi bizottság elnökét, hogy nézetét kikérje e mozgalomra nézve. A nagyváradi szinügyi bizottság elnökének munkatársunk kérésére tett kijelentése olyan volt, a milyennek kell lenni minden nemesen gondolkodó ember véleményének az üzlet szinházak szemérmetlen garázdálkodásával szemben.

— Nincs jóizlésü ember — ugymond — a ki el ne itélje a franczia demimond szinházak szinmüveinek terjesztését a magyar földön s kivált állami és városi szinházakban. A szegedi szinügyi bizottság akcziójának természetét és mibenlétét még nem ismerem, átirata még nem érkezett meg a nagyváradi szinügyi bizottsághoz s igy felőle határozott véleményt nem mondhatok, ***de a tendenciát föltétlenül helyeselnem kell.***

E kijelentés után teljes nyugodtsággal várhatjuk a szegedi átiratot.

Az élet szinpadáról.

Két kis szökevény.

Szinhely: Bécs »Hotel zum goldenen Adler«, lépcsőház.

Személyek: Két vendég és a szálloda portása.

Portás (a vendégkönyvet tartva): Kérem nagyságos uraim!

Első vendég: Krause tanár, hipnotiseur, varázsló, egyedül e nemben az egész világon.

Második vendég: Petri Károly világhirü dijbirkozó, a mester őv tulajdonosa.

Portás (kedvetlenül és kimérten hajlong).

(*A szin hirtelen átváltozik a hotel egyik elegáns butorzatu szobájává*).

Személyek: Voltak a portáson kivül.

Petri K.: (nevetve): No mondhatom, jól kivágta magát.

Krause: Köszönöm a bókot, hasonló helyzetekben mindig fel tudom magamat találni, — ugy mint ön.

Petri: Hát ezzel én is dicsekedhetem magamnak. Az az átkozott hentes, megigérte, hogy odacsap mint egy disznólábat.

Krause: Nyomorult orvosegyesület. Pikje volt rám egy pápaszemes fiezkónak. Észrevettem, hogy mindig erősen figyeli az előadásaimat s engem ez

---

leteket, lombozatokat tartja fönn magának — Megjegyzendő, hogy a száradásra nem kell sokat várni, mert a vizfesték nagy gyorsasággal szikkad.

E nehézségek legyőzése után még egy nagy dolog van hátra: a diszletek elrendezése. Ez a legkényesebb dolog. Az egész anyag a szinpadon van, a legpontosabban számozva, minden darabon ott van a szám és rendeltetés vastag betükkel: jobb vagy baloldal, a hely, ahová kell kerülnie. A gépészek, mindenki a maga helyén a boltozattól a pinczékig végigpróbálják vezetőjük és a rendező fölügyelete alatt az egész végrehajtandó müveletet.

Azután következnek a világitás tapogatózásai, a melyek már nagyon is »technikusak« reánk nézve. Elég hát annyit mondanunk, hogy az uj rendszer lehetővé tevén a villamos fény legtökéletesebb szabályozását az egész helyiségben, s az ugynevezett »villamos orgona« valóságos remekmü s eddig még Francziaországban ismeretlen hatásokat produkál.

A mi a jelmezeket illeti, ezek, valamint a diszletek igazán mintaszerüek Francziaországban. Itt valóban az izlés az uralkodó. Egy izolált jelmez, ha még oly gazdag is, nem sokat ér; az összhatástól függ minden. Két szép jelmez, egymás mellett esetleg árthatnak egymásnak. Szükséges tehát, hogy az öltözködés hivatásos főnöke vállalja magára a felelősséget a jelmezekért rajzot és kivitelt illetőleg. Némely darabokhoz 1200 jelmezre van szükség. Pedig már eddig is körülbelül 20,000 van a raktáron. A jelmezművészet folytonosan halad. Régente azt hitték, mindent megtettek, hogy ha a szinváltozat kedvéért kikerülték két kék, vagy két veres jelmez szomszédságát. Rettenthetetlenül házasitották össze a sárgákat a lilaszinüekkel, a lilaszin bársonyokat a gyöngyszin satinnal. A szinvegyület élénkségét egyuttal gazdagságnak tekintették. Ma a közönség szeme kényes lett: keresi az árnyalatokat, az átmeneteket, no meg a pontosságot, korhüséget. Ma már nem türnék, a mit 1861-ben láttak: mikor is Szent Erzsébet szerepét a Tannhäuserben (kinek viszont Földnélküli János jelmeze volt) Sass Mária krinolinban énekelte!

A jelmezek, bár maga az intézet állitja elő azokat, képezik egy-egy opera költségeinek oroszlán részét. Ezekhez képest a diszletek csekélységet követelnek, habár az ellenkező nézet van is elterjedve.

Hogy az arányt megvilágitsuk vegyük pld. a *Dame de Monsereau* operát, melyet 1888-ban adtak először s mely a legtöbbe került e században, 320,000 frankba! És ebből a jelmezekre csaknem 260,000 frank ment el. Pedig csak tizszer adták elő.

Természetes, hogy nem mindig mennek annyira. Átlag 150,000—160,000 frank között ingadozik a budget. A *Valkürök*, amelynél se kar, se ballet nem szerepel a legolcsóbb alig került 80,000 frankba. A *Próféta* előadása ellenben a nagy operában 280,000 frankot nyelt el. A *Mister dalnokok* még többe került.

Minden a jelmezek gazdaságától függ tehát, no meg a számától. Mert néha bizony valóságos őrültséget követnek el, még pedig nem csak az operánál. Pl. a *Comédie Française*-ban, *Hamletben* a király palástja 5000 frankba jött. 1000-be a szövet, 2000-be a himzés, 2000-be a hamis kövek. Annál királyibb caprice volt ez, mert alig látni ezt a palástot 3 perczig a szinpadon.

Nem volna teljes e kép, ha figyelmen kivül hagynánk egy járulékát az operáknak, amely egykor főrész volt: a *ballet-kart*. Szerepe kettős, sőt talán hármas czélt szolgál. Majd egymaga szerepel egy teljesen choreographikus darabnál, ballet, vagy ballet-pantomime-nél, majd félbeszakitja a cselekményt mint a Prófétákban, majd végre egy-egy kisebb epizódot szur közbe, mint az apáczák jelenete az *Ördög Róbertben* vagy a vallásos táncok *Salamon bóban*. Ez utóbbi esetben a balletet *divertissement*-nek nevezik. Végre az is megeshetik, hogy egy ballet nélküli darabban kiséretet alkothatnak pl. a Lohengrinben

A balletkar száma sokkal meghaladja a százat. Mérante halála óta Hansen a feje e kis

az élénk idegzet nagyon szokott alterálni. Le akart leplezni. Hohó! — abból nem eszel kölyök. Hm! Szegeden is akadtam egy ilyen erős idegzetre.

Petri (bánatosan): Én is többször akadtam már emberemre.

Krause (kétszer háromszor végigsétál a szobán dühösen, majd megáll Petri előtt): De csak most látom, hogy milyen deli termete van önnek.

Petri (kihuzva magát büszkén.)

Krause: Ideális férfi arcza.

Petri (hizelegve): S az öné olyan tudós arcz.

Krause: Erős karjai és lábszárai.

Petri (bánatosan): Nem látta ön a hentest.

Krause: Ha segitségemre óhajtana lenni ?

Petri: Oh kész örömmel tanár ur.

Krause: Sokszor szoktam előadásaim alkalmával kellemetlen helyzetben lenni.

Petri: Értem önt.

Krause: A közönség erőszakoskodik és hirtelen véget vet előadásaimnak. Az ilyen alkalmakkor ön utat törne.

Petri (kitörő örömmel) : Hah mint tudnék én ott dolgozni. (Két szekrényt nagy erővel ellök egymástól)

Krause (élénken): Hopp! ejnye eine brilliante Idee !

Petri: Csupa fül vagyok tanár ur!

Krause: Hisz ön nagyszerü médium is.

Petri: Még sohasem tapasztaltam tanár ur.

Krause: Onnel sokat tudnék produkálni.

Petri: Most már nem értem önt tanár ur.

Krause: Önnek nagy szerepet szántam és mellettem nagy jövő vár önre.

Petri: Valóban kiváncsivá tesz tanár ur.

Krause: *Ön lenne az a bizonyos egy valaki a közönség közül.*

Petri (teljesen meghatva): Oh mester! — öné vagyok egészen.

Szilánk.

Előfizetési felhivás.

*Január 1-étől második lustrumát, VI. évfolyamát kezdte meg a »**Tiszántúl**«.*

Öt esztendő küzdelmes munkájára s e kitartó munkában nem egy sikerre tekinthet már vissza lapunk.

E hosszu idő alatt nem hajhásztunk zajos politikai sikereket, hanem szorgalmasan igyekeztünk erősiteni a keresztény szellemü és hazafias irányu közvéleményt, ápolni a szemlátomást erősödő hitéletet, védeni a magyar föld és magyar ipar érdekeit, terjeszteni az agráreszméket, erősiteni és szervezni az egészséges társadalmi és egyleti mozgalmakat. Onzetlenül állottunk mindenkor az igazi közérdek szolgálatában, ez vezetett bennünket akkor is, mikor szavunkat visszaélések ellen kellett felemelnünk.

Törekedtünk arra, hogy gyorsan és hüségesen referáljunk mindenről, bárhol történjék is, mi olvasóinkat érdekelheti, de óvakodtunk attól, hogy magán- vagy családiügyeket hurczoljunk olvasóink elé.

Gondunk volt a kiváló müvészeti és irodalmi események ismertetésére s a jó irányu szépirodalom ápolására.

A közönség megszerette s felkarolta lapunkat. Hálásak vagyunk érte, de hogy az uj évben kettőzött buzgalommal s hatványozott eredménynyel müködhessünk régi programmunk megvalósitásán, bizalommal kérjük a t. közönség hathatós pártfogását

Lapunk egyike az ország legolcsóbb napilapjainak.

Előfizetési áraink u. i. a következők:

Helyben kiadóhiv.-ból átvéve:	Helyben házhoz hordva:
Egy évre 16 korona.	**Egy évre 20 korona.**
Negyedévre 4 korona.	**Negyedévre 5 korona.**

Vidékre postán küldve:

Egy évre 24 kor.	**Negyedévre 6 kor.**

A „TISZÁNTÚL“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

hadseregnek, mely nemrég vesztette el két csillagát, Mauri és Subra kisasszonyokat. A rangfokozat és a tanulás katonai rendszerben van megállapitva. Minden nap, vasárnapot kivéve reggeltől kezdve tanitás van mindenki részére; aztán próbák a foyerben, minden második nap előadás, a szórakozásra nem sok idő marad.

Fel a függönynyel! Mert valahára idáig jutottunk. Legyen bár siker, vagy bukás a vége, a fáradság ugyanaz volt. Látnivaló, milyen bonyodalmas, hosszu és nehéz munka volt ez amelynek czélja, hogy minél raffináltabb gyönyört szerezzen nekünk. Egész hadsereg az, énekesek és énekesnők, zenészek és tánczosnők, gépészek, munkások végre a szerzők, igazgatók, rendezők, kiknek egyesült fáradsága hozza létre az eredményt. Minden müvészet hozzájárul, festészet, épitészet, zene, ének. Az ipar csudáit, a tudomány fölfedezéseit hivják segitségül. Nem kevesebbe kerül az, hogy a zeneszerző álma valóra válik, testet ölt, látható, hallható lesz az egybegyült publikum előtt. De mily gazdag kárpótlás mind e fáradozásért, hogy elfelejtjük az előkészület bosszuságát, midőn egy érzés vesz erőt az emberek szivében, midőn a müvészet titokteljes fuvalma rezgi át a sziveket ! Ekkor már senki se gondol arra, hogy felpanaszolja akár a kiadásokat, akár a fáradságot az elért sikerrel szemben: a tömeg lelke egyesülve egy nagy müvész lelkével az eszmények világban csapong.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Jan. 18. Szinügyi bizottság ülése.
Jan. 21. A »Polgári takarékpénztár részvénytársaság« közgyülése d. e. 11 órakor.
Jan. 21. Reálisták matinéja.
Jan. 28. Rét Népkör közgyülése
Február 1. Joghallgatók felolvasó estélye Margittán.

* **Beiratások a jogakadémián.** Több mint egy hete folyik az akadémián a beiratkozás azonban igen lassan megy, mert noha még csak két nap van hátra a beiratkozásra, ez ideig még ötven joghallgató sem iratkozott be. Valószinüleg az utolsó napon igen tömegesen fognak iratkozni.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir. tábla elnöke *Sonkután* Sándor végzett joghallgatót ideiglenes minőségü díjas joggyakornoaká kinevezte.

* **Elhunyt gymnazista.** *Fassie* Pál kir. törvényszéki birót nagy gyász érte, szép reményekre jogositó fia: *Fassie* Pál IV. gymn. oszt. tanuló elhunyt. A gyászoló család az elhunytról a következő gyászjelentést adta ki:

Fassie Pál kir. törvényszéki biró és neje Román Katinka; Eugénia, Valeria, Gizella és Gyula gyermekeikkel ugy a saját, mint számos rokonaik nevében is mély fájdalomtól megtört szivvel tudatják drága és felejthetetlen gyermekük, illetve testvérük *Fassie* Pál, gymn. IV. osztályu tanulónak folyó évi január 15-ik napján este 10 órakor rövid szenvedés után 15 éves korában váratlanul történt gyászos elhunytát. A drága halott földi maradványai f. hó 17-én d. u. 2 órakor a Nagy-Magyar-utcza 254/8 sz. háztól a g. kel. vallás szertartása szerint fognak beszenteltetni és eltemettetni. Nagyvárad, 1900. jan. 16.

* **A koronákban való számitás áldozata.** Zomborban egy földmivelő a mult heti vásáron subát akart venni, ki is választott egyet a sok közül s megkérdi a szücstől, hogy mi az ára. Az 120 koronára szabta, ezt azonban a vevő soknak találta és 70 forintot igért érte s némi kis alku után el is vitte 71 forintért.

* **Alapszabály megerősités.** A m. kir. belügyminiszter a derecskei első temetkezési és kiházasitási egylet alapszabályát jóváhagyta.

* **Koszoru megváltás.** Nagytiszteletü *Rimler* Károly ág. ev. lelkész ur temetése alkalmából koszoru megváltás czimén az ág. ev. egyház szegényei számára a következők adakoztak: özv. Stépán Istvánné 10 kor., Glatz Antal 20 kor., dr. Péchy Károly 20 kor., Péchy Antal 20 kor., Molnár Lajos 20 kor.,

* **Sikos a járda.** Vettük a következő felszólalást: A rendőrségtől járnak szinte naponként házról-házra figyelmeztetni a háztulajdonosokat, házmestereket, hogy a járdáról a havat elseperjék és a sikos járdát pedig hamuval, vagy fürészporrai hintsék be, hogy ekép az esetleges balesetek elkerülhetők legyenek. A t. háziurak és házmesterek nagyrészt megfelelnek a figyelmeztetésnek és legalább a havat elseprik. De nem ugy a város maga. A közterek, útátjárók, hidakon a hó göröngyökben van odataposva s a járókelők majd a nyakukat törik ki, mig egy ilyen járdán átbotorkáznak. Arról pedig szó sincs még a legforgalmasabb helyeken sem, a hol pedig a járdát sikosra tapossák, hogy ezt a helyet jól behomokolják. Ez okból történik azután, hogy a legtöbb elcsuszamlás az ilyen átjárókon, köztereken, de kivált a Kishid feljárójánál van. Ez hihetőleg azért van ugy, mert a várost senki sem figyelmezteti. Nagyon kérem tehát a rendőrséget, hogy figyelmeztesse saját magát kötelességére és esetleg tartós hanyagságáért fenyitse is meg.

Egy adófizető, a ki az utczán végig terült,

* **Halálozás.** Vettük a következő gyászjelentést:

Filip Sándor (Élesdi járás) a.-lugosi jegyző és gyermekei: Adorján, Veturia, Anna, János, Aurél, Aranka és Kornél, nemkülönben id. Gróza János esperes (N.-Halmágy) mint apa; ifj. Gróza János szentszéki ülnök (N.-Várad;) Dr. Groza Constantin körorvos (Gurahoncz;) Gróza Oktávia férj. Venter Gáborné; Gróza Anna férj. Lázár Kornélné és Gróza Vazul mint testvérek; Filipi Tódor esperes mint após; Venter Gábor; Filip Simon és neje Georgina Ludovika és Lázár Kornél mint sógorok, valamint a többi rokonok fájdalomtól telt szivvel tudatják szeretett hitvestárs, anya és testvér *Gróza* Helén férj. *Filip* Sándorné 1900 január 15-én reggel 5 órakor élte 38 és boldog házasságának 20-ik évében történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. év január 17-én d. e 9 órakor fognak a gör. kel. szertartás szerit a lugosi közös sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunytnak rokonai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Alsó-Lugos, 1900 január 15-én. Béke legjen az áldott hamvak felett !

* **Az ujvárosi piczulásbanknál** (Szt. László-tér, volt reáliskolai épület) a betétek visszafizetése az 1897—99. cziklusról ma szerdán d. u. 3 órakor veszi kezdetét. Ma az 1—200. számu könyvecskék, holnap d. u. a 201—482. számuak fognak liquidáltatni.

* **Emberhalál egy pipáért.** Harkányi tudósitónk értesitése szerint, ott az elmult héten *Balogh* András és testvére Balogh József, verekedés közben agyonütötték *Verendi* Mihályt, aki állitólag Balogh András tajtékpipáját el-

lopta volna. Ezelőt másfél évvel történt, hogy Balogh András tajtékpipáját egy mulatság alkalmával valaki ellopta. Balogh sokáig kereste kedves pipáját, de minden igyekezete hiába valónak bizonyult s már letett minden reményről, hogy valaha pipáját feltalálja. A napokban testvérével a heti vásáron őgyelgett, amikor elébük kerül Verendi, aki egy tajtékpipából szivta a jóizü szüzdohányt. A két Balogh amint a pipát meglátta összenézett, mert mind a ketten Balogh András ellopott tajtékpipáját vélték felismerni. Se szó, se beszéd, Balogh kikapta a pipát s neki estek Verendinek és pofonok kiséretében adták tudtára, hogy az a pipa Balogh András tulajdona. A pofonok és a szóváltás egymást érték, mig a piaczon összecsődült népnek sikerült a veszekedőket szétválasztani. Verendi azonban nem hagyta annyiba a dolgot, hanem estefelé egy jó bunkós bottal felfegyverkezve elment Baloghék háza felé, hogy a két Baloghon bosszut álljon. Szerencsétlenségére az utczán találkozott ellenfeleivel, de alig használhatta a bunkós botot, mert az hamarosan a két Balogh kezébe került s azzal azután olyan alaposan elverték Verendit, hogy még azon az éjjel belehalt sebeibe. A két Baloghot a csendőrség letartóztatta és átadták a járásbiróságnak.

Válasz «Egy páriá»-nak.

A nemzet napszámosai nevet már régen kaptuk meg, s büszkén is viselhetjük, mert amint egy jó napszámos a fekete rögöt turva aranyot hoz ki annak termékeny kebeléből, ugy egy jó tanitó sisipu i munkával a gyermeki lélek fogékony talajából az aranynál is drágább kincseket — az erkölcsöt — hozza felszinre.

Mondom hát, ezt a nevet önérzettel viseljük. De vajjon viselhetjük-e olyan önérzettel a páriá nevet? Bizonyára nem, s meg vagyok győződve, hogy iró is — kinek incognitóját ismerni vélem — egy elkeseredett pillanatában adta magának s mindnyájunknak e nevet.

Hisz' megirt czikkéből sugárzik ki idealis lelke s vajjon egy ideális lélek hivatása magaslatán csüggedhet-e csupán azért, mert egyesek — én nem merném mondani, hogy a nagy társadalomnak csak egyes rétegei is — tehát csak egyesek méltatlanok, mert nem tudják mi az, tanitónak lenni?

Én hiszem, hogy nem csüggedhet, mert hisz' amint a munkának nem a legnagyobb jutalma az elismerés, hanem bensőnk azon tudata, hogy elismerésre méltót tettünk, ugy a szépért, az idealisért való le kesedésben is jutalmunk az elérhető szép lehet csak s nem azon kedvező mellékkörülmények, melyek egy cseppet sem állanak eszméink szolgálatában.

Igy érzi ezt az én pályatársam is, a kivel azonban csak ugy akarok haladni, ha lemond arról, hogy én is »páriá« legyek, sőt szabadon törekvő lény akar lenni.

De azt is ő s én tudom, hogy sokkal magasabban áll, semmint ezt az elkeseredést hosszabb, mint pillanatnyi idejünek tartanám, mert az ideális lelkek nemhogy csüggednének, de megedződnek a csalódások, vett sérelmek után s annál nagyobbnak látva a czélt, még inkább igyekeznek a felé.

S igy fog ez lenni nála is! Meg aztán be kell azt is látnia, hogy bár vannak méltatlanságok s tanitót több méltatlanság ér, mint a társadalom bármily rétegét, mégis a társadalom egyes tényezőinek ilyen megtámadása nem fogja a kivánt eredményt meghozni.

Ön maga mondja, hogy az első tanitók rabszolgák voltak s látja hol vagyunk ma!

Az egykori rabszolgák jogokat fejtegetnek, kérnek féláru vasuti jegyet, hidvámmentességet, védelmünkre sürgetnek szabályrendeleteket.

Nem jog, nem haladás ez?!

S bár magam is mondom, hogy ezen visszautasitásaink csüggesztőleg hathatnak reánk, mégis azt hiszem, hogy vállvetett türelmes munka meghozza az eredményt s a társadalom, mely 50 év alatt annyit tett a tanügyért, teljesiti rövid időn a többi jogos kérelmünket is.

S a kik ily jogokkal birunk, akiknek ilyen reményeink vannak a jövőben, vajjon magyarositathatjuk-e a páriakat ugy hogy tanitók?

Világért sem! Nekünk jogaink vannak; Önnek joga van a nagy társadalmon ütni egyet s ebben már hasonlit a »paydonomushoz«, mert azoknak is szabadságukban állt a vezetésükre bizott gyermekeket megfenyitni is.

Ön kesereg, hogy még a legközelebbi multban hivatást nem csak nem érző, hanem kvalifikáczió nélküli emberek tolülték be azt az állást s mégis csodálkozik, hogy csak lassan emelkedük fel az előitélet szülte ellenszenvből.

Oh az előitélet jármait mai hivatott egyének és jogosult testület is huzza s lerázni csak ugy lesz képes, ha létjogosultságát bebizonyitja, ha a társadalom érezni fog egy ürt, amelyet betölteni minket lát hivatottaknak.

S ez el fog jönni, bizonynyal el, de olyan elkeseredett kifakadások, mint az öné is, nem fogják ennek eljöttét siettetni.

Igyekezzünk inkább az ilyen kifakadások helyett azon, hogy olyan nemzedéket neveljünk, mely ügyünknek egykor hive leend s a maitól, — mely a tanitó nagy pipáján és nádbotján kivül mire sem emlékszik iskolai életéből — ne várjuk azt, amit a szivükbe oltani kötelességekül elődeink vagy nem tudtak, vagy elmulasztottak,

Fogjunk neki egyesült erővel a kezünk alatt levő nemzedék szivébe az iskola és tanitó iránti kötelességet épen odaadó és lemondó buzgalmunk által beoltani s fogjuk mi, vagy fogják utódaink érezni, hogy habár most még csak a tanitványaink által naponként »kért mennyei áldás«, de egykor az ő akcziójuk is segit.

Mutassuk meg, hogy akiknek kezébe van az ifju nemzedék nevelése, azé a jövő s ne legyen alkalma többé senkinek magát páriának hinnie.

—*y*—*l*.

EGYESÜLETEK.

Az Országos Pázmány-Egyesület választmánya csütörtökön, 1900. január 18-án, d. u. 6 órakor saját helyiségében (József-utcza 49.) ülést tart. Napirend: A rendkivüli közgyülés és a kath. hirlapirói értekezlet egybehivása. — A lakás-kérdés. — Folyó ügyek. A választmányi ülés után étlap szerinti vacsora lesz a Janisch-féle vendéglőben (Kerepesi-ut 29. sz.).

IRODALOM.

Castitas. *Astor* álnév alatt a budapesti papságnak egyik érdemes, munkás tagja, érdekes, szép könyvet irt, mely *Castitas* (tisztaság) czimen most hagyta el a sajtót

Felejthetetlen emlékü *Nogáll* püspök emlékének van ajánlva e mü, akinek élete tündöklő példája volt a tisztaságnak s aki a magyar asketikus irodalmat félszázadon át ugyszólván egy maga dominálta.

B. e. Nogáll püspök megdicsőült szelleme kétségkivül örül e mü megjelenésének. Tárgya olyan, amelyért lelkének egész erejével lelkesedett; — kidolgozása olyan, amely eredetiség, gondolatok és nyelvezet dolgában közel áll a boldogult püspök munkáihoz. Ennél jobb ajánló levelet nem adhatnánk e münek bármennyit irnánk is róla.

Elmélkedések alakjában van irva. Krisztus, a kisértő ellenség (kit a szerző Behemethnek nevez) és a lélek beszélgetnek egymással a legszebb erényről, a tisztaságról s a legundokabb bünről, a tisztátalanságról.

E nehéz kérdést meglepő ügyességgel tárgyalja szerző emelkedéseiben. Itt-ott kicsillámlik belőlük az a mély keserüség, melyet éreznie kell mindenkinek a castitás érintetlen fátyolának beszennyezésénél. — Megható, majd visszariasztó képeket fest, mely elragadja a lelket, vonja magával, ugy, hogy megnemesül az ember s a tisztátalanság megvetésében mintegy jobbnak érzi magát, ha végig olvasta az elmélkedéseket.

E mű ily terjedelemben és feldolgozásban egyedül áll az irodalomban, a maga egészében önálló és eredeti, nélkülözhetetlen egy bizonyos tekintetben, mely nemcsak a vallásnak és nemzetünk erkölcsének, hanem az egész emberiség jólétének, müvelt és müveletlen osztályoknak egyik fontos kérdése; nagy körültekintést igénylő tárgyát oly alakban kezeli, hogy mig egyrészt majdnem mindent elmond, szavai és kifejezéseiben a legóvatosabb. Ara oly csekély, hogy azt mindenki megszerezheti. A könyv terjedése nem az iró java, hanem az erkölcsiségé.

A mü 3 kötetben jelenik meg: I. Küzdelem a bün ellen. II. Erénygyakorlatok. III. Krisztus jegyese. Egy kötetnek ára 1 kor. 30 fill. Megrendelhető a «K. E. Zeneközlöny» szerkesztőségénél. Budapest IV. Lipót u. 7. II. 12.

Igazságszolgáltatás.

A vigyázatlanság büntetése. *Tulkán* Pálné a mult év november 10-én lakhelyéről Illieről a nagyszalontai vásárra igyekezett szekerével. Az asszony gyorsan hajtotta a lovakat, minek következtében az egyik fordulónál elütött egy szegény özvegy asszonyt, *Nagy* Máriát a szekér, minek következtében az sulyosabb sérüléseket szenvedett. A vigyázatlan aszszonyt a törvényszék tegnap nyolcz napi fogházra itélte.

A vadász fegyvere. A vadász-ember mindennél többre becsüli a fegyverét s ha attól megfosztják, mindent elkövet, hogy azt vissza szerezze.

Varga Gábor pocsaji lakossal is megesett az a szomoru eset, hogy meg kellett válni a fegyverétől. Valami adóval volt hátralékban, a mit sehogy sem akart kifizetni, végre is kényszer eszközt alkalmaztak ellene, — zálogolni mentek hozzá.

A végrehajtó zálogolási tárgyul a Varga fegyverét szemelte ki, aki azonban erősen tiltakozott ez ellen.

— Vegyen el bármit nem bánom, — mondta a végrehajtónak, csak a fegyveremet ne bántsa, mert anélkül nem tudok megélni.

Hanem a végrehajtó nem hajtott a szép szóra, s elvitte a Varga fegyverét — zálogba. Később aztán ezt a fegyvert még egy négy forintos követelésért felülfoglalták.

Varga azonban nem nyugodott meg a fegyver elvitelében, felment tehát a községházára, hogy kikérje.

Eleinte kért, de mikor kérelmével elutasitották, fölvette a fegyvert s azzal kifelé tartott. A jegyző csitította a dühös embert, mondta neki, hogy ne csináljon magának bajt, de az nem hallgatott rá, sőt mikor a kisbiró utána ment, hogy a fegyert erőszakkal elvegye, azzal fenyegetőzött, hogy aki közeledik hozzá, leüti.

Ezért a dologért a vádlottak padjára került Varga Gábor s a törvényszék III-ik büntető tanácsa *Bige* Gyula törvényszéki biró elnöklete alatt tegnap itélkezett felette.

A végtárgyalás eredménye az lett, hogy a törvényszék Varga Gábort a zsarolás vétségében mondta ki bünösnek s ezért tizennégy napi fogházra itélte.

A kispesti Koriolán. A kispesti előljáróságnak sok borsot tört az orra alá Seper Kajetán, a »Kispest Szentlőrinczi Lapok« szerkesztője. Nap-nap után ujabb meg ujabb leleplezéssel állott elő, melyhez kósza hirekből gyüjtötte a föltétlenül hiteles adatokat. A meghurczolt előljáróság végre megsokalta a dolgot s a közügyek éber őrét kitolonczoltatta a községből.

A belügyminiszter megsemmisitette ezt a statáriális eljárást és Seper ujra bevonult Kispest községébe, hogy folytassa a purifikálás áldatlan munkáját. Az uj érát egy »Kispesti panama« czimü czikksorozattal kezdte meg. Abban elmondta, hogy ki mennyi sápot kapott a viczinális átalakitásáért. Az ő hiteles értesülése szerint Dorfner Antal községi jegyző ezer

forintot, Ács László községi biró ötszázat, Baky Béla megyei számvevő ötszázat és Dorfner Arthur segédjegyző ötven frtot kapott.

Egy hét mulva Seper egy helyreigazitást közölt, a melyben jelentette, hogy Dorfner nem ezer, hanem kétezer frtot kapott, a miért a vasuti ügyet a városi képviselőtestület előtt pártfogolta. — A leleplezést a főügyészség elé terjesztették, mely Seper Kajetán ellen nyilvános rágalmazásért sajtópört inditott.

Az esküdtszék vétkesnek mondta ki Sepert és három havi fogházra és 80 frt pénzbüntetésre itélte és elrendelte, hogy az itéletet, ha jogerőre emelkedik, lapjában szóról szóra közzé tegye.

Tegnap foglalkozott ezzel az ügygyel a kir. kuria büntető tanácsa, mely Sebestyén biró előadása alapján a semmiségi panaszt elvetette.

A nagyváradi kir. tábla kitüzött ügyei.

Előadó: *Nagy Ferencz.*

4530 Geberan Péter hat. elleni erőszak.
4582 Moldován Illés testisértés.
4583 Klein Adolf lopás.
4595 Szabó Sándor magánlaksértés.
4633 Turk Mojszi testisértés.
4634 Neumann József testisértés.
4859 Popa Pável lopás.
5716 Dunyes Mojszi lopás.
4701 Bodis Gábor lopás.
4538 Zima József testisértés.
4551 Földesi László magánlaksértés.
4552 Kádár Józsefné rágalmazás.
4648 Pap István testisértés.
4649 Bodonyi György lopás.
5693 Palotás Imre rágalmazás.

Előadó: *Harmathy Károly.*

4299 Diószeghy Mátyás testisértés.
4310 Hajka András testisértés.
4374 Domokos Péter lopás.
4375 Sturz Mihály lopás.
4469 Druczó György rágalmazás.
4471 Mocz Onucz testisértés.
4472 Oala Juon testisértés.
4518 Zádori Sándor jogtalan elsajátitás.
4551 Szelezsán György rágalmazás.
4592 Peley József testisértés.

Előadó: *Balogh Samu.*

4136 Rompacsek Lajosné és társa megvesztegetés.
4206 Csosz Petru szándékos emberölés kisérlete.
4208 Czigány Stefán testisértés.
4140 Jánk Szimeonné testisértés.
4141 Pantis Péter magánlaksértés.
4154 Guttmann Sámuel lopás.
4160 Bereczki Sándorné rágalmazás.
4174 Schlézinger Vilmos személyes szabadság sértés.
4191 Kohn Fáni lopás.
4195 Tokai Károly testisértés.

Előadó: *Poynár Dénes.*

4196 Sipiczki János testisértés.
4280 Bugyi Sándorné becsületsértés.
4285 Nagy Demeter testisértés.
4286 Hadagye Tógyer becsületsértés.
4287 Faur István testisértés.
4666 Nemes Mihály csalárd bukás.

ZENE és MÜVESZET.

Kubelik hangversenye.

Tegnapi számunkban rövid telefon-jelentés alapján irtunk már a Kubelik most végbement budapesti hangversenyéről. A fővárosi lapok alig találnak szavakat azon hatás leirására, a mit a müvész keltett játékával.

A nagy terem minden zugát elfoglalta — irja egyik fővárosi lap — a sok ülőhely, a pódiumtól jobbra-balra, a kisteremben és a czukrázda helyiségében voltak az állóhelyek. Ismét impozáns látványosságban volt részünk. Sok száz ember, a ki tombolva, óriási lármával tapsol és viszont csendben, visszafojtott lélekzettel hallgatja a kis Straduarius hangjait, a négy húr édes énekét, egy virtuóz ember utánozhatatlan játékát. Sokat irtunk már Kubelikről. Elmondtuk tudásának, genialitásának és páratlan tehetségének részleteit. Ezekről a részletekről azonban tanulmányt kellene irni és első sorban Kubelik Jan személyéről megemlékezni, erről a szerény, szelid, szende arczu ifjuról. Harmincz czentiméter hosszu hajfürtein kivül semmi sem árulja el benne a müvészt. Egyszerü, természetes a fellépése és megnyerő, szimpatikus az alakja. Amolyan romlatlan, most érettségizett ifju benyomását teszi, a ki hivatásának tekinti, hogy minden más ember előtt meghajoljon és ki sohasem várja a dicséretet, de naiv gyermeki mosolylyal fogadja, ha szépet és jót mondanak neki. — Mai müsora a hegedümüvészet igazi, nagy mesterére vall. Tulnyomó részben Paganini; klasszikus Bach, egy tétel a Kreutzer XIII. versenyből és a Sarasate-féle »Csak egy szép lány van a világon« czimü magyar nóta variácziói. Egy csomó ráadás, számtalan kihivás, impozáns óváczió — ez volt az est szignaturája. Kubelik ismét csodákat müvelt. Paganini d-dur versenyét Sauret kadencziájával játszotta. Ebben a müben láttuk tudásának tetőpontján. A legnehezebb müve ez a hegedü-literaturának. Dupla flageolettek, balkéz pizzikatok vonós hangokkal, oktáv-ugrások, széditően gyors futamok, hármas és négyes hangok a legkülönfélébb és legnehezebb változásokban, flageolett-skálák harminczkettedben szokatlan gyorsaságban: ez mind semmi az ő technikájához képest. A fáradtság legcsekélyebb jele nélkül játszik. Ujjait ugy mozgatja, olyan szabályosan és biztosan, mintha villamos gép hajtaná. Bach Chaconne-jából virtuóz darabot faragott. Félretette a klasszikus vonásokat; Paganini-formába öntötte a müvet. A hangverseny végén a közönség a pódium körré állott és ugy hallgatta a ráadásokat, a melyek során a »God save the Queen» variácziót is eljátszotta. A mai est bizonyára nem utolsó hangversenye volt Kubeliknek. A budapesti közönségnek még nagy része akarja hallani fenomenális játékát, a melynek vakitó tüze és csillogó fénye lázba hozott mindenkit, a kinek alkalma volt ezt az apró csodaembert hallani és látni.

MULATSAG.

FARSANGI NAPTÁR:

Jan. 17. Kereskedő ifjak tánczestélye.
Jan. 18. Jogász-bál a kereskedelmi csarnokban.
Jan. 20. A várad váraljai és Velenczei Népkör estélye.
Jan. 22. A nőegylet thea-estélye a Zöldfában.
Jan. 27. Tiszti estély.
Jan. 28. Ev. ref. bál Várad-Velenczén.
Jan. 29. Kereskedő ifjak tánczestélye.
Febr. 3. A katholikus kör tánczestélye a kereskedelmi csarnokban.
Febr. 4. «Az első általános munkás betegsegélyző egylet» tánczestélye a Zöldfában.
Febr. 4. Posta-altisztek tánczestélye a Sasban.
Febr. 17. A nőegylet kalikó bálja.
Febr. 24. Tiszti estély.
Febr. 27. A jogászok tánczestélye a kereskedelmi csarnokban.

A kalikó bál. Igen fényesnek igérkezik az a bál, a melyet a Biharmegyei nőegylet fog rendezni február 17-én.

A bál mint azt már megirtuk, kalikó bálnak van tervezve. E tárgyban népes értekezlet volt tegnap a vármegyeház kistermében. A nőegylet tagjai tartották a gyülést, melyen jelen volt a város legintelligensebb hölgyközönsége.

A gyülésen, amelyen br. *Gerliczy* Félixné elnökölt, elhatározták, hogy a bál kalikó bál lesz s hogy azt február 17-én rendezik, kimondták azt, hogy a hölgyek egyforma rózsaszinü kalikóban s fekete álarczban lesznek, amit csak 11 óra körül az első négyes végén vetnek majd le.

A kalikót mindenki ott varratja, a hol akarja, csak a szövet lesz egyforma. A Kunz czég kirakatában holnaptól kezdve ki lesz téve egy kész kalikó.

A munkás betegsegélyző egylet tánczestélye. A »Nagyváradi első általános munkás betegsegélyző egylet« f. évi február hó 4-én a »Zöldfa« szálloda nagytermében, a Katholikus Legény-egylet dalárdája közremüködésével zártkörü házias tánczestélyt rendez, melynek tiszta jövedelmének fele az özvegyek és árvák alaptőkéjének, fele pedig az egylet alaptőkéjének gyarapitására fordittatik. Személyjegy 2 korona, család-jegy 4 korona. Jegyek előre válthatók a rendező tagoknál és az egyleti irodában N.-Körös-utcza 713. Kezdete 8 órakor. — Karzatnyitás 7 órakor. Felülfizetések a nemes czél iránti tekintetből köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irta: **Fernand-Hue.** 45

Francziából forditotta — **ő.**

— Én, ezredes ur, parancsa szerint a Sumbo patak felé vettem utamat, sorra meglátogattam azon törzseket, melyek közt Lewis Józsue és társai angol lobogókat osztottak szét. Elszedtem tőlük a zászlókat és szemük láttára megégetvén, ráparancsoltam a főnökökre, hogy ilyen ajándékot többé ne merjenek elfogadni. Utközben találkoztunk Mutasszával, ki szintén angol zászló alatt hüséges támaszunk, N'Bombo falu ellen indult. Erre is ráijesztettem, azt mondtam neki, hogy ha vissza nem fordul és el nem égeti az angol lobogót, megtámadjuk és egész népestül agyon lőjjük. Erre megijedt, kegyelmet kért és hüséget fogadott. Azután visszatértem ide.

— És ön, Ferencz?

— Pretóriából jövet megállottam Souls-Portban, hova azt az amerikai családot vezettem, melyről már beszéltem. Aztán Ferme de Leebe mentem, hogy tájékozzam magamat az ottani viszonyokról, maj ismét lementem egészen Souls-Port-ig, hol megtudtam, hogy Lewis Józsue Pretóriába utazott. Innen a Zambézihez mentem, hogy találkozzam az amerikaiakkal, de azok nem jöttek meg, de azonnal keresésükre indulok, hacsak ezredes urnak nincs ellene kifogása.

— Annyira érdekel téged ez az amerikai család? kérdé Cornelius barátjától. Mihelyt angolul beszélnek, már nem bizom bennük.

— Elhiheted hogy én is igen tartózkodó voltam eleinte irányukban, de a családfő, egy tengerésztiszt, olyan dolgokat mondott el nekem, melyekkel telyesen megnyert engem ügye számára. Erről beszélgethetünk még később, de most halljuk az ezredes ur parancsait.

— Nincs mit parancsolnom. Maradjanak itt, vigyázzanak az angolok mozdulataira, őrködjenek az ország felett, szóval tegyék belátásuk szerint a legjobbat. Én elutazom és visszatérek Tété-be.

Az ezredes néhány lépést tett a sátorba, azután visszafordult:

— Önök itt igen fontos helyen vannak, szólt, de én nyugodtan távozom, mert teljesen megbizom önökben.

— És nem is fog bennünk csalódni, ezredes ur. Részemről legalább esküszöm, hogy ezt a vidéket addig el sem hagyom, mig vagy meg nem szerezzük, vagy végképen el nem vész.

— Tudom és még egyszer köszönöm önöknek. Most azonban, tette hozzá, némi elő-

készületeket kell tennem, mert holnap este utazom:

— Hosszu időre? kérdezte Eerencz.

— Ki tudja . . .

— Akkor holnap én is elutazom délnek.

— Hogy fölkeresd az amerikaikat? szólt közbe Cornelius. Azt mondtad, hogy egy igen csinos lány van köztük.

— Soha sem láttam szebbet.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK.

A király vadászaton.

Bécs, jan. 16. (Saj. tud. táv.) A király Neubergbe utazott, hol részt vesz a *Lipót* bajor herczeg által rendezendő vadászaton.

A delegácziók ülése.

Bécs, jan. 16. (Saját tud. távirata.) A magyar delegáczióban *Münnich* Aurél és *Miklós* Ödön referálása mellett elfogadták Bosznia Herczegovina budgetjét.

Az osztrák delegáczióban *Goluchovszky* gróf külügyminiszter beszélt a hármas szövetség mellett.

Holnap a delegátusok utoljára tartanak ülést, melyen a két delegácziő egybehangzását konstatálják. A miniszterek holnap hazaérkeznek *Budapestre*.

Perverz szerelem a politikában.

Budapest, jan. 16. (Saját tud. távirata.) *Kóbor* Tamás «A hét» hasábjain áldoz még folyton Bánffy Dezső br. emlékének, sőt ebbeli foglalatosságában nem átall egyes szereplő politikusokat sem provokálni, a már letünt politikusokért. Igy Bartha Miklóst Széll Kálmán *lakájának* nevezte, a mi miatt az önérzetes Bartha Miklós sajtópört inditott *Kóbor* Tamás ellen e kifejezéséért.

Spanyol dolgok.

Valladolid, január 16. A kereskedelmi kamarák itt tartott gyülésükön több határozati javaslatról tanácskoztak, a melyek közül a legfontosabb az, a melyben kimondták, hogy a kormány magatartásánál fogva semmit sem lehet többé a kormánytól remélni. A gyülésen elhatározták, hogy radikális eszközökhöz folyamodnak s hogy a mezőgazdák ligájával egyesülnek. (M. T. Ir.)

Madrid, január. 16. A szenátus 102 szavazattal 74 ellenében elvette Veragua herczegnek azt a módositó inditványát, hogy a tengerészeti kiadásoknál a pénzügzi közegeket ellenőrizzék. Az inditvány ellen Silvala miniszterelnök is felszólalt.

Halál a vadászaton.

London, jan. 16 *Pallavichini* Károly őrgróf huszárfőhadnagy attaché, a ki a minap vadászat alkalmával lováról lebukott és sulyos sérüléseket szenvedett, ma *Mellenben* meghalt. Szülei utban vannak Angliába.

KÖZGAZDASAG.

A Nagyváradi takarék és hitelszövetkezet közgyülése.

Tegnap délelőtt 11 órakor volt a nagyváradi takarék és hitelszövetkezet közgyülése *Sipos* Orbán elnöklete alatt részt vett azon 25 részvényes 841 üzletrész képviseletében, az előterjesztett igazgatósági jelentés a következő érdekes adatokat tartalmazza: Felosztásra került 7407 üzletrész után 8147 frt 70 kr és igy a befizetett összegen felül jut 1—1 részvényre 1 frt 10 kr; a rendelkezési alap 1265 frtját a tisztviselők megjutalmazására forditják.

Köztetszéssel találkozott igazgatóság előterjesztésének azon része, melyben hangsulyozta, hogy a czélt sohasem tévesztették szem elől s az alapszabályban megállapitott maximális kamatlábat sohasem róttak ki, mert nem akarták megsarczolni azt, aki annyira szegény, hogy időnkint pénzre szorul, csak azért, hogy a gazdagabb több osztalékot kapjon.

És ebben áll tényleg a takarék szövetkezetek czélja, oly felfogás mellett valósitják csak még azt a nemes intentiót, a mely a szövetkezeteket a megalakitásnál vezérelte, a mely a nemzeti vagyonosodást, a magyarfaj anyagi megizmosodását tüzte ki maga elé czélul.

A jelentésért az előterjesztő elnököt lelkesen megéljenezték; a szokásos fentartásokkal a tisztviselőknek a felmentvényt megadták. Gábel Jakab inditványára Sipos Orbán elnöknek. Réz Mihály inditványára Sipos Orbán elnöknek, és az igazgatóságnak köszönetet szavaztak s ezzel a 9 éven át lelkesen feladatát hiven betöltő társulat feloszlott. de csak azért, hogy *ujjá* alakuljon. Érdek körébe vonja jövőben a megyebeli tanitóságot. Nevét is »*Biharmegyei és Nagyváradi takarék szövetkezetre*« változtatta, az aláirások folyamatban vannak s a mint értesültünk az eddig aláirt üzletrészek száma meghaladja a 12 ezret.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, január 16.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	375.10
Magyar hitel	373.—
Allamvasut	321.—
Rimamurányi	336.25
Magyar jelzálog	230.25
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Határidők.

Budapest, január 16.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	7.81
Buza áprilisra	7.68
Uj tengeri	4.95
Rozs okt.	6.39
Zab okt.	5.05
Káposzta, repcze, aug.	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. január 16-án.

Magyar aranyjáradék 4%	98.25
Magyar koronajáradék	94.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	100.—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	99.50
Magyar keletivasuti államkötvény 1876-ból	99.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	93.75
Italmérési jog megváltási kötvény	99.25
Horváth-szlavón földtehermentési kötvény	95.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	160.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	137.50
Osztrák járadék papirban	99.25
Osztrák járadék ezüstben	99.—
Osztrák járadék aranyban	98.10
Osztrák korona járadék	98.75
Osztrák államsorsjegyek	136.51
Osztrák magyar bankrészvény	18.30
Magyar hitelbankrészvény	744.50
Osztrák hitelintézet részvény	749.50
Párisi vista	96.15
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.20
Németbirodalmi márka	118.05
London vista	242.40
20 márkás arany	23.62

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Kolozsvár	ind	11 01	5 23	7 00	6 13	— —
B.-Hunyad	»	12 20	6 40	8 37	7 55	— —
Csucsa	»	12 52	7 09	9 19	8 37	4 49
Bucsa	»	— —	— —	9 33	8 52	5 13
Brátka	»	— —	— —	9 50	9 11	5 38
Rév	»	1 34	7 47	10 08	9 32	6 13
Élesd	»	† 1 48	† 7 59	10 25	9 49	6 42
Mező-Telegd	»	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10
F.-Vásárhely	»	— —	— —	11 01	10 27	7 38
Várad-Velencze	»	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51
Nagyvárad	érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —
Nagyvárad	ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22
Püspöki	»	— —	8 51	11 42	11 14	2 37
Bors	»	— —	— —	11 50	11 22	2 48
Mező-keresztes	»	— —	—	12 03	11 37	3 20
Mező-Peterd	»	—	—	12 15	11 50	3 38
B.-Ujfalu	»	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16
Sáp	»	— —	†9 38	12 47	12 25	4 49
Báránd	»	— —	— —	1 01	12 41	5 13
P.-Ladány	»	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31
Szolnok	»	5 39	11 44	3 35	3 37	— —
Nagy-Káta	»	6 34	12 41	4 45	5 07	— —
Budapest	érk.	7 50	01 50	6 20	7 10	— —

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.

		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.
Budapest	ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	— —
Nagykáta	»	10 20	3 00	7 54	10 16	— —
Szolnok	»	11 19	3 56	9 27	11 31	— —
P.-Ladány	»	12 55	5 28	11 53	2 00	5 00
Báránd	»	— —	— —	12 07	2 12	5 17
Sáp	»	†1 17	†5 48	12 24	2 27	5 38
B.-Ujfalu	»	1 33	6 03	12 46	2 47	6 04
M.-Peterd	»	— —	— —	1 00	3 00	6 21
M.-Keresztes	»	— —	— —	1 14	3 12	6 37
Bors	»	— —	— —	1 28	3 25	6 56
Püspöki	»	— —	— —	1 36	3 32	7 08
Nagyvárad	érk.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22
Nagyvárad	ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20
V.-Velencze	»	2 24	— —	2 30	4 05	12 29
F.-Vásárhely	»	— —	— —	2 41	4 16	12 44
M.-Telegd	»	2 50	7 15	3 03	4 38	1 15
Élesd	»	† 3 04	† 7 28	3 21	4 56	1 43
Rév	»	3 26	7 50	3 45	5 20	2 21
Brátka	»	— —	— —	4 06	5 43	2 57
Bucsa	»	— —	— —	4 27	6 04	3 26
Csucsa	»	4 16	8 37	4 53	6 31	4 00
B.-Hunyad	»	4 52	9 08	5 32	7 16	4 55
Kolozsvár	érk.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04

Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.

		Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.
P.-Ladány	ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05
Debreczen	»	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20
Érmihályfalva	érk.	7 29	4 01	5 35	4 58	9 47

Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.

		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
Érmihályfalva	ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15
Debreczen	»	3 37	12 36	8 15	10 27	8 34
P.-Ladány	érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 00

Debreczen—Nagy-Léta—Vértes.

	V. v	V. v.
Debreczen i.	8 35	4 21
Sáránd »	9 28	5 06
H.-Bagos »	9 41	5 17
H.-Pályi »	10 05	5 41
M.-Pályi »	10 20	5 55
N.-Léta-	10	
Vértes érk.	10 43	6 15

Vértes—Debreczen—Nagy-Léta

	V. v.	V. v.
Nagy-Léta-	5 25	1 05
Vértes ind.		
M.-Pályi »	5 47	1 30
H.-Pályi »	6 03	1 48
H.-Bagos	6 18	2 05
Sáránd »	6 40	2 29
Debreczen é.	7 18	3 13

Sáránd—Derecske.

Sáránd	ind.	9 38	5 16
Derecske	ér.	9 57	5 35

Derecske—Sáránd.

Derecske	ind.	6 00	1 40
Sáránd	érk.	6 20	2 70

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.